

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 98/2012-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. februára 2012 prerokoval podanie JUDr. J. S., predsedu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. KP 4/2011-80, Nobs 144/2011 z 2. novembra 2011, označené ako „*námietka predpojatosti voči sudom Ústavného súdu Slovenskej republiky JUDr. Ladislavovi Oroszovi, JUDr. Ľudmile Gajdošíkovej a JUDr. Jánovi Lubymu*“ vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 264/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Orosz, Ľudmila Gajdošíková a Ján Luby **n i e s ú v y l ú č e n í** z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 264/2011.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 11. novembra 2011 doručené podanie JUDr. J. S., predsedu obchodnoprávneho kolégia

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“) sp. zn. KP 4/2011-80, Nobs 144/2011 z 2. novembra 2011, označené ako „*námietka predpojatosti voči sudom Ústavného súdu Slovenskej republiky JUDr. Ladislavovi Oroszovi, JUDr. Ľudmile Gajdošíkovej a JUDr. Jánovi Lubymu*“ vo veci sťažnosti spoločnosti S., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), proti Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 264/2011. Sťažovateľka v tomto konaní namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo/32/2009 zo 16. decembra 2009.

2. V bode 1 označené podanie navrhovateľa bolo na hlavičkovom papieri najvyššieho súdu a navrhovateľ, označený aj ako zástupca predsedu najvyššieho súdu, nebol pod návrhom podpísaný (na návrhu je iba podpis „*H. F.*“ overujúci „*Za správnosť vyhotovenia*“).

3. *Námietku predpojatosti voči sudcovi ústavného súdu Ladislavovi Oroszovi (ktorý je spravodajca vo veci sp. zn. Rvp 264/2011) navrhovateľ v podstatnom odôvodnil tým, že «sa vecne prostredníctvom médií opakovane negatívne vyjadril k odbornosti a kvalifikovanosti JUDr. Štefana Harabina – najmä v súvislosti s legitimitou zastávania funkcie predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Z mnohých jeho vyjadrení je možno uviesť napríklad správu vydanú S. dňa 15. októbra 2000. L. Orosz uviedol, že „spôsob konania predsedu NS SR Harabina je podľa neho taký, že by bolo v záujme autority sudcovského stavu, aby ho vo funkcii nahradil niekto iný“. V ďalšej správe S. uviedol: „Harabin mieša jablká s hruškami, a to nielen v podaní na ÚS SR, ale aj pri písaní svojich výhrad osobitnému úradníkovi O. Harabina možno odvolať aj podľa platného právneho stavu a bude to aj v súlade s Ústavou SR, zdôraznil Orosz.“*

Okrem mojich odborných schopností sudca JUDr. L. Orosz spochybnil aj moje osobnostné kvality. V rozhovore pre denník S. 6. novembra 2002 uviedol: „Ja som už počas svojho pôsobenia v ústavnej funkcii poukázal na to, že na čele Najvyššieho súdu by bola

vhodnejšia iná osoba, než je Štefan Harabin. K tomuto názoru som dospel na základe činnosti ústavnoprávneho výboru, keď sme veľmi často prichádzali do styku s pánom Harabinom.

Niektoré črty jeho osobnosti spôsobujú problémy pri riadení takej závažnej ústavnej inštitúcie, akou je Najvyšší súd, a vyslovil aj mnoho pochybných právnych názorov. Čo, samozrejme, nie je dôvod na jeho odvolanie z funkcie. Pri výkone tejto funkcie však treba mať určité osobnostné predpoklady a tieto podľa mňa pán Harabin nespĺňa.“».

4. Námietku predpojatosti voči sudkyni ústavného súdu Ľudmile Gajdošíkovej navrhovateľ v podstatnom odôvodnil tým, že „v súvislosti s rozhodovaním o ústavnosti voľby predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako členka senátu sa bez využitia opozitného vóta vyjadrovala aj k jeho odborným schopnostiam pri vedení tejto voľby Súdnou radou Slovenskej republiky. Bola členkou senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vydal rozhodnutie č. II. ÚS 5/03. V ňom sa na viacerých miestach spochybňuje moju odbornosť a kvalifikovanosť. Z toho vyplýva pre mňa dôvodná obava, že JUDr. Ľudmila Gajdošíková má vytvorené vnútorné presvedčenie o mojich nedostatočných odborných schopnostiach a morálnych hodnotách.“.

5. Námietku predpojatosti voči sudcovi ústavného súdu Jánovi Lubymu navrhovateľ v podstatnom odôvodnil tým, že vzhľadom na kolegiálnu previazanosť s ostatnými členmi IV. senátu ústavného súdu „možno mať pochybnosť aj o nezaujatosti sudcu JUDr. Jána Lubyho. Tento sudca sa bežne, minimálne v rámci plnenia pracovných povinností stýka s oboma označenými sudcami senátu, vníma ich postoje k subjektom zúčastneným v konaní, teda aj k osobe JUDr. Štefana Harabina a je ich postojmi ovplyvňovaný. Daný vzťah už nemožno považovať za neutrálny, či spoločenský, keď jeho povaha sama osebe vzbudzuje pochybnosti o sudcovskej nezávislosti a nestrannosti.“.

6. Vec bola v súlade s rozvrhom práce ústavného súdu na obdobie od 1. marca 2011 až do 28. februára 2012 (ďalej len „rozvrh práce“) predsedníčkou ústavného súdu pridelená na prerokovanie a rozhodnutie prvému senátu ústavného súdu.

II.

7. Podľa § 27 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sudca je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nepredpojatosti.

8. Podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde účastník konania môže vyhlásiť, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli do začiatku ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť najneskôr na začiatku ústneho pojednávania. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli v priebehu prvého ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť bez zbytočného odkladu. Na neskoršie vyhlásenie o odmietnutí sudcu pre predpojatosť sa neprihliada a ústavný súd už o ňom nerozhoduje. Podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu pre predpojatosť rozhodne iný senát; odmietnutý člen senátu nehlasuje. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho.

9. Podľa čl. IV bodu 1 rozvrhu práce na rok 2011 (platného v rozhodnom čase, pozn.) o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhoduje prvý senát, ak ide o sudcov štvrtého senátu.

10. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že existenciu nestrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkovi postupoval nezaujato

a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 158/08).

11. Sudca ústavného súdu Ladislav Orosz k námietke zaujatosti podanej navrhovateľom (pozri bod 3) uviedol: «... Ako som už uviedol, JUDr. Štefan Harabin svoje námietky predpojatosti proti mojej osobe odôvodňuje v zásade identickým spôsobom ako v iných veciach vedených ústavným súdom (sp. zn. IV. ÚS 75/09, sp. zn. IV. ÚS 345/09, sp. zn. PL. ÚS 92/2011, sp. zn. PL. ÚS 93/2011)... Vo všetkých uvedených veciach som na ním uplatnené námietky predpojatosti reagoval svojimi vyjadreniami, na ktoré v podrobnostiach odkazujem aj v týchto prípadoch. Pre ilustráciu uvádzam podstatné časti môjho vyjadrenia k námietke uplatnenej v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 93/2011... V súvislosti s mojím názorom, že námietka predpojatosti uplatnená JUDr. Štefanom Harabinom je nedôvodná, považujem za vhodné poukázať na § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku... v spojení s § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku..., ktoré treba podľa môjho názoru vzhľadom na § 31a zákona... o ústavnom súde... ako aj podstatu a účel citovanej časti § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, primerane uplatniť aj na posúdenie námietky predpojatosti vznesenej v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 345/09. Podstata a účel citovanej časti § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku totiž podľa môjho názoru spočíva v požiadavke vylúčiť, aby rozdielne právne názory sudcu a účastníka konania, ktorý zaujatosť tohto sudcu namieta, k určitým právnym problémom, ku ktorým sa vyjadrovali v minulosti, a ktoré nemajú priamy či nepriamy vzťah k veci, v rámci ktorej bola námietka zaujatosti vznesená, zakladali dôvod na vylúčenie sudcu z rozhodovania predmetnej veci.

Zároveň považujem za potrebné poukázať aj na skutočnosť, že dôvody, ktoré JUDr. Štefan Harabin uvádza ako dôvody mojej predpojatosti vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 345/09 (a tiež vo veci IV. ÚS 75/09), v konečnom dôsledku spochybňujú kontrolnú právomoc Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), na ktorej realizácii som sa v rozhodnom čase podieľal ako poslanec a predseda jej ústavnoprávneho

výboru vo vzťahu k výkonu štátnej správy na najvyššom súde, za ktorý v tomto období zodpovedal JUDr. Štefan Harabin, ako vtedajší predseda najvyššieho súdu.

Dôvody, pre ktoré mám byť vylúčený z rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 345/09 (a tiež vo veci IV. ÚS 75/09), uvádzané JUDr. Štefanom Harabinom, zasahujú podľa môjho názoru aj do Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) garantovaného práva poslancov národnej rady vyjadreného v jeho čl. 78 ods. 1 (nestíhatelnosť za výroky pri výkone funkcie poslanca), aj keď uznávam, že ide o výklad extenzívny, ale pritom zodpovedajúci podstate a účelu tohto ustanovenia ústavy. Rovnako tak považujem dôvody mojej predpojatosti uvádzané JUDr. Štefanom Harabinom aj ako neprimeraný zásah do článku 26 ústavy garantovanej slobody prejavu ako základného politického práva, ktoré v podmienkach parlamentnej demokracie požíva zvýšenú ochranu zvlášť vo vzťahu k poslancom parlamentu ... Na rozdiel od námietok uplatnených JUDr. Štefanom Harabinom v iných veciach považujem vo vzťahu k aktuálnym námietkam predpojatosti za potrebné navyše uviesť, že v sťažnostiach vedených pod sp. zn. Rvp 264/2011, sp. zn. Rvp 833/2011 a sp. zn. Rvp 1607/2011 nie je menovaný účastníkom (ani vedľajším účastníkom) sťažnosťami napadnutých súdnych konaní, resp. súdnych rozhodnutí, t. j. je na nich len „pracovne zainteresovaný“, keďže ich neuplatňuje osobne, ale len z pozície štatutárneho orgánu (predsedu) najvyššieho súdu, proti ktorému tieto sťažnosti smerujú. Táto skutočnosť len posilňuje moje tvrdenie, že ide o také námietky predpojatosti, ktoré sú zjavne neodôvodnené. Za daných okolností by v prípade môjho vylúčenia z rozhodovania v uvedených veciach nastal stav, keď by som sa ako sudca ústavného súdu v budúcnosti nemohol zúčastňovať rozhodovania žiadnej veci, v ktorej je najvyšší súd účastníkom konania.»

12. Sudkyňa ústavného súdu Ludmila Gajdošiková k námietke vznesenej navrhovateľom (pozri bod 4) uviedla: „Nazdávam sa, tak ako som sa už v zásade k obdobnej námietke JUDr. Štefana Harabina o mojej predpojatosti voči jeho osobe opakovane v iných veciach vyjadrila, že takto formulovaná námietka predpojatosti, pri ktorej predseda najvyššieho súdu používa ako dôkaz rozhodnutie orgánu verejnej moci, ktorému pripisuje znak subjektívnosti, nemá opodstatnenosť. Považovať rozhodnutie orgánu verejnej moci, s ktorým účastník, resp. vedľajší účastník konania nesúhlasí, len z tohto

dôvodu, za subjektívne hodnotenie jeho odbornosti a kvalifikovanosti, je principiálnym popretím zmyslu nezávislého a nestranného rozhodovania každého súdu a akceptovania súdnych rozhodnutí vo všeobecnosti. Napokon, v rozhodnutí označenom predsedom najvyššieho súdu sa žiadne hodnotenie jeho odbornosti a kvalifikovanosti, na ktoré poukazuje, nenachádza. Toto rozhodnutie ústavného súdu je verejne prístupné a každý sa o tom môže presvedčiť.

Ja osobne som sa k odborným kvalitám predsedu najvyššieho súdu nikdy nevyjadrovala a neviem, z akého zdroja získal tieto informácie a použil ich ako argument mojej predpojatosti voči jeho osobe. Rovnako neviem, z akého zdroja získal predseda najvyššieho súdu v súvislosti s rozhodnutím sp. zn. II. ÚS 5/03 informácie o výsledku tajného hlasovania jednotlivých členov senátu. Je nepochopiteľné, prečo chápe predseda najvyššieho súdu využitie separátneho vóta (v námietke používa termín opozitného kvóra) a jeho zverejnenie ako moju povinnosť, a nie ako právo, ktoré je mi priznané podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov a jeho nevyužitie používa ako argument pri uplatnení mojej predpojatosti voči nemu.

Vzhľadom na to, že mám vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 264/2011 ako členka IV. senátu rozhodovať, oznamujem, že námietku predpojatosti uplatnenú predsedom najvyššieho súdu považujem za nedôvodnú a oznamujem, že som spôsobilá a pripravená rozhodovať v predmetnej veci objektívne a nezaujato.“

13. Sudca ústavného súdu Ján Luby k námietke vznesenej navrhovateľom vo svojom vyjadrení uviedol: „Nie sú mi známe žiadne dôvody uvedené v § 27 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, pre ktoré by mohli vzniknúť pochybnosti o mojej nepredpojatosti (nemám žiadny vzťah k predmetnej veci, jeho účastníkom, ani k ich zástupcom), necítim sa byť predpojatý vo veci a rozhodovať o nej.

K menovaným vzneseným námietkam v časti týkajúcej sa mojej osoby uvádzam, že ním namietaný nadštandardný pracovný kolegiálny vzťah voči ostatným členom senátu

IV. ÚS nemôže podľa môjho názoru predstavovať relevantný dôvod na vylúčenie z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci a nemožno z neho bez ďalšieho vyvodit', že by bol spôsobilý ovplyvniť moje nestranné rozhodovanie.“

14. Hoci sa úprava vylúčenia sudcu v základných rysoch zhoduje s úpravou obsiahnutou v iných procesných predpisoch, v jednotlivých typoch konania pred ústavným súdom však môžu nastať situácie, na ktoré nemožno celkom mechanicky aplikovať poňatie nestrannosti a nepredpojatosti, tak ako je uplatňované (i) v konaniach, ktorých predmetom je ochrana individuálnych subjektívnych práv (tak tomu je napr. pri abstraktnej kontrole právnych noriem), alebo (ii) v konaniach, kde je postavenie účastníka konania (jeho zástupcu) iné ako v klasickej procesnej schéme účasti (pozri napr. § 21 ods. 1, 3 a 4, § 49 a § 51 zákona o ústavnom súde).

15. V okolnostiach danej veci sťažnosť sťažovateľky smeruje proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo/32/2009 zo 16. decembra 2009. Uvedenú vec v rámci odvolacieho konania prejednal a o nej rozhodol z konkrétnych sudcov zložený odvolací senát. Tomuto predsedala sudkyňa JUDr. A. P. a ďalšími členmi senátu boli JUDr. V. P. a JUDr. Š. Š. (jeho členom nebol predseda najvyššieho súdu JUDr. Štefan Harabin, pozn.). Predmetom rozhodovacej činnosti tohto odvolacieho senátu najvyššieho súdu bolo preskúmanie odvolania sťažovateľky v konaní žalobcu – S. Ž., proti žalovanej (sťažovateľke) v spore o zaplatenie istiny s príslušenstvom.

16. Z tohto pohľadu (bod 15) je potrebné vnímať aj oprávnenie „zástupcu účastníka“ (navyše nie dostatočne identifikovaného, pozri bod 2) podať námietku predpojatosti voči vec prejednávajúcim sudcom ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 264/2011, najmä pokiaľ ide o dôvody uvádzané v tejto námietke. Postavenie predsedu najvyššieho súdu JUDr. Štefana Harabina v konaní pred ústavným súdom vedenom pod sp. zn. Rvp 264/2011, iba ktorého osoby sa námietky predpojatosti týkajú (pozri body 3, 4 a 5), je prima facie iné/slabšie ako je postavenie vec prejednávajúceho odvolacieho senátu (o ktorého vec v skutočnosti ide) alebo ako je postavenie priamych účastníkov konania pred všeobecným súdom (t. j. žalobcu a žalovaného). Za takejto situácie spravidla nemôže obstať

námietka predpojatosti vznesená predsedom najvyššieho súdu (prípadne jeho zástupcom), ktorá sa týka výlučne vzťahu namietaných sudcov ústavného súdu k osobe predsedu najvyššieho súdu; osoba predsedu najvyššieho súdu totiž nie je účastníkom pôvodného konania, nebol ani členom odvolacieho senátu, ktorý o veci rozhodoval, a nepoukázal na také skutočnosti, ktoré potencionálne mohli nejakým spôsobom súvisieť s predpojatosťou sudcov Ladislava Orosza, Ľudmily Gajdošíkovej a Jána Lubyho (členov IV. senátu) vo veci ústavného prieskumu rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo/32/2009 zo 16. decembra 2009.

17. Po preskúmaní podnetu navrhovateľa prvý senát ústavného súdu nezistil také skutočnosti, ktoré by podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde viedli k vylúčeniu uvedených sudcov z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 264/2011. Ústavný súd aj v iných prípadoch nepripustil námietky navrhovateľa podobného charakteru (III. ÚS 30/2012, III. ÚS 560/2011, III. ÚS 501/2011). Výrokom svojho rozhodnutia preto vyslovil, že sudcovia ústavného súdu Ladislav Orosz, Ľudmila Gajdošíková a Ján Luby nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 264/2011.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2012